

Wat zijn autisme spectrum stoornissen?

Levenslange neuro-ontwikkelings stoornissen
met een begin voor het 3e jaar gekenmerkt door:

- Beperkingen in wederzijdse sociale interacties
- Beperkingen in de verbale en non-verbale communicatie
- Stereotypisch gedrag, interesses en activiteiten

Deze noemt men ook wel de Triade van **Beperkingen**.

Alle mensen met autisme hebben tot op zekere hoogte moeilijkheden op deze drie algemene gebieden (de diagnostische criteria).

Veel mensen met een autisme spectrum stoornis hebben ook sensorische gevoeligheden, d.w.z. over- of ondergevoeligheid voor zicht, aanraking, smaak, geur, geluid, temperatuur of pijn.

De meerderheid van de mensen met een autisme stoornis heeft ook een intelligentie beperking, terwijl mensen met Asperger's Syndroom typisch een gemiddelde of bovengemiddelde intelligentie hebben.

Hoewel een autisme stoornis bijna altijd al tijdens de geboorte aanwezig is, worden zij pas evident vanaf het 2e of 3e levensjaar (of het 5e of 6e levensjaar in het geval van Asperger's Syndroom).

Oorzaken

Een abnormaliteit in de hersen- ontwikkeling en functionering, wat zich voordoet binnen de eerste drie levensjaren.

Gedetailleerde oorzaken zijn onbekend en autisme heeft waarschijnlijk meerdere oorzaken, waaronder genetische factoren, medische condities zoals tubereuze sclerose, epilepsie (10 - 37% van de gevallen) en geboorte trauma.

De drie meest voorkomende gediagnostiseerde types van autisme spectrum stoornissen zijn:

Autisme stoornis

Asperger's syndroom en

Atypisch autisme.

Asperger's Syndroom

Een dysfunctie van bepaalde delen in het brein, ontstaan door genetische predisposities, pre-natale factoren (ziekte tijdens zwangerschap) of fysiek trauma voor, na of tijdens de bevalling - NIET vanwege slecht ouderschap.

- In tegenstelling tot autisme is het vroege spraakvermogen over het algemeen normaal.
- Intellectuele vermogens zijn gemiddeld genomen normaal.
- Sprake van ongebruikelijke beperkte interesses
- Op een onflexibele en repetitieve wijze gedragen.
- Ervaren van sensorische gevoeligheden.
- Vaak onhandig en slecht gecoördineerd.

Klaslokaal en werkplaats ideeën voor kinderen met Asperger's

Ratio jongens / meisjes 13:1

1. Routines
2. Visuele ondersteuning
3. Regels met flexibiliteit

Ik zal een vriend zijn voor mijn klasgenoten

Ik zal zachtjes praten

Ik zal mijn hand opsteken als ik hulp nodig heb

Ik zal materialen meenemen naar de klas

Ik zal de aanwijzingen van mijn meester opvolgen

4. Speelplaats en toezicht

Het hebben van gestructureerde speelactiviteiten zoals een zandbak, interesse clubjes, computers, muziek, plaatsen die veilig zijn...

5. Passende communicatie

Het versimpelen van de taal.

Letterlijk zijn en sarcasme proberen te vermijden.

Specifieke in plaats van open-einde keuzes geven.

Genoeg de tijd geven voor een antwoord.

Met een normale, kalme stem spreken - nooit luid!

Verduidelijk bepaalde bedoelingen, om er zeker van te zijn dat het kind deze begrijpt - gebruik "show me" boards (picto's)

6. Passend huiswerk

In kleine secties delen

Altijd een tijdlimiet aan huiswerk verbinden

Gebruik visuele ondersteuning

7. Ondersteun de ontwikkelen van empathie

Gebruik gelaatsuitdrukkingen

Use visuals to guess the expression

Praat over gevoelens

Gebruik een 'derde persoon', zodat kinderen zichzelf tegen deze kunnen uitdrukken - *Wat zou je moeder vinden van dit gedicht? Hoe zou je sportcoach hierop reageren?*

Gebruik mijn Huiswerk Rooster

Speel een spel met een volwassene	Fysieke activiteit	Kunst / Koken
Lezen	Voorgelezen worden	Project onderzoek
Leer je ouders iets wat jij hebt geleerd	HUISWERK	Computer voor werk gebruiken
Meditatie / Massage Relaxatie	Winkelen	Culturele/Muziek beoefening

10

Klaslokaal Ambiance

Geen 'Koude' Tijden
 Geen 'Warmte' of 'Volspraak'
 Geen 'Aansteek-klare'
 Geen 'Gedruide'
 Geen 'Hoeveelheid'
 Pasnabalen / Werkzaamheden
 Passende muziek
 Geen

Recommendation 11

Overwegingen voor leraren

• Individuele aanpak voor iedere student - men kan ze niet hetzelfde behandelen als andere studenten

• Deze kinderen tonen een verrassend hoge gevoeligheid voor de persoonlijkheid van de leraar. Zij hebben eerlijk begrip en affectie nodig. De onderliggende emotionele houding van de docent zal zeker van invloed zijn op het humeur en het gedrag van het kind.

• Klas routines zouden zo consistent, gestructureerd en voorspelbaar als mogelijk moeten zijn - **geef hen vooraf waarschuwingen bij veranderingen.**

• Regels zouden voorzichtig moeten worden toegepast. Kinderen met ASS kunnen zowel rigide als zeer letterlijk zijn in het volgen van regels.

12

- Maak gebruik van hun speciale interesses bij het lesgeven en gebruik deze ook als beloning voor goed werk.
- Gebruik visuele aspecten - voorkom te veel verbale instructies - Zij hebben volledige modellen nodig van hoe dingen er uit zouden moeten zien (af).
- Probeer redelijk concreet te lesgeven. Voorkom dubbelzinnig taalgebruik, sarcasme, idiomem, 'slang' etc. Gebruik in het didactisch lesgeven expliciete strategieën.
- Ook niet onderwijzend personeel op school moeten worden getraind om juist te handelen en de consistentie van aanpak te waarborgen. Minder gestructureerde ruimtes als speelplaatsen kunnen zeer moeilijk zijn voor leerlingen met ASS.

13

• Probeer escalaties van machtsstrijd te voorkomen. Rigide uitingen van autoriteit door de leraar zullen worden beantwoord met rigide en koppige uitingen van de leerling met ASS.

• Sociale interactie training is essentieel. Gebruik modelling en rollenspelen. Zorg voor een maatje voor de leerling met ASS en behandel het tweetal als een eenheid. Dat maatje moet niet ook een ASS hebben.

• Bescherm ze van plagen en pesterijen zowel binnen als buiten het klaslokaal. Help andere kinderen om kinderen met ASS te begrijpen.

• Wees alert op stemmingswisselingen, angst en depressie - gebruik rood / groen papier in een plastic mouw

14

Instructies:

- Hou het kort
- Laat liever zien wat te doen, i.p.v. te vertellen
- Leg een limiet aan de hoeveelheid informatie
- Zorg voor oogcontact
- Schreeuw niet
- Wees er zeker van dat je de aandacht hebt
- Gebruik visuele hulpmiddelen waar mogelijk

15

Beloningen en Straffen

"Time Out"

- Een time out zou niet tijd- maar prestatie-gericht moeten zijn
- Alleen gebruiken als er geen controle meer is over de emoties
- Werk niet met tijdstraffen - er zijn dan geen doelen te verbeteren en creëert vaak boosheid
- Deze kinderen hebben moeite met het beoordelen van de verlopen tijd.
- Ze worden vaak rusteloos, gaan bonken op de deur, beginnen te schreeuwen etc.
- Maak gebruik van een niet - stimulerende omgeving.
- Verwacht geen verontschuldgingen, maar wel een gewenst gedrag - "Je mag terugkomen zodra je stil kan zijn..."

Straffen

- Zouden kort en snel moeten zijn
- Verleng een straf niet over verschillende dagen - responsiviteit duurt waarschijnlijk maar minuten of uren
- Het afnemen van een speciaal stuk speelgoed voor 1 nacht is beter dan voor de hele week

Beloningen

- These kids do well when the environment is highly novel
- Laat de beloning niet te ver in de toekomst liggen - dat ligt te ver buiten het bereik
- Gebruik bevestigingen en complimenten die voor het kind waardevol zijn

17

Veel kinderen met Autisme

denken in beelden

Hoe kan ik foto's in mijn klas gebruiken?

Enkele kritische punten

- Zorg voor goede thuis - communicatie
- Het personeel moet elkaar steunen
- Administratieve steun is cruciaal
- Respecteer de behoefte aan privacy en zijn/haar sensitiviteit
- Pas verwachtingen aan wat betreft geleverde werkprestaties
- Bevorder hun eigenwaarde - hun "Interne CV"
- Herken en waardeer de eigenheid en individualiteit van het kind
- Geloof in ze!

19

Geef de mogelijkheid om te kiezen

- ☞ Keuze van activiteiten.
- ☞ Keuze in de opeenvolging van activiteiten
- ☞ Keuze van versterkers (beloningen)
- ☞ Keuze met wie een activiteit te doen
- ☞ Keuze om mee te doen / het beëindigen van een activiteit
- ☞ Keuze om op verschillende manieren een taak te doen (welke tot dezelfde uitkomst leiden)

20

Het invullen van Sam's ochtend - routine

Auditorisch aanmoedigings programma

Prompt	Wacht tijd
Goede morgen Sam! Ben je klaar om uit de bus te gaan en naar je klaslokaal te lopen? Daar gaan we!	15 seconden
Loop het gangpad van de bus door en de trap af naar buiten.	30 seconden
Nu, zoek je groep 7 maatje en zeg hem "goeie morgen".	30 seconden
Loop met je groep 7 maatje naar je groep 4 klas.	120 seconden
Loop de kamer binnen en doe je rugzak van je rug en leg hem op de grond voor je kast.	15 seconden
Nu, doe je jas uit en hang hem op in je kast	15 seconden
Rits je rugzak open en pak hem uit. Misschien moet je een briefje aan de leraar geven, een boek in je bureau laadje stoppen of je lunch in je kast leggen.	90 seconden
Nu, loop naar de boekenkast en kies een boek die je graag wilt lezen.	60 seconden
Kies een plek op te lezen- op je bureau, in de leeshoek of in de grote stoel.	15 seconden
Lees met je bureau maatje totdat de leraar komt.	5 minuten
Goed werk Sam! Je leert nu goed je ochtend routine!	

- Doe je broek naar beneden.
- Doe je onderbroek naar beneden
- Sta of ga op het toilet zitten
- Als je op de toilet zat veeg af met papier
- Doe je onderbroek omhoog
- Doe je broek omhoog

22

Naar de klas komen met benodigde materialen

Naam _____ Week van _____

Heb ik...?	Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday
mijn potlood					
mijn aantekeningblok					
mijn tekstboek					
papier om op te schrijven					

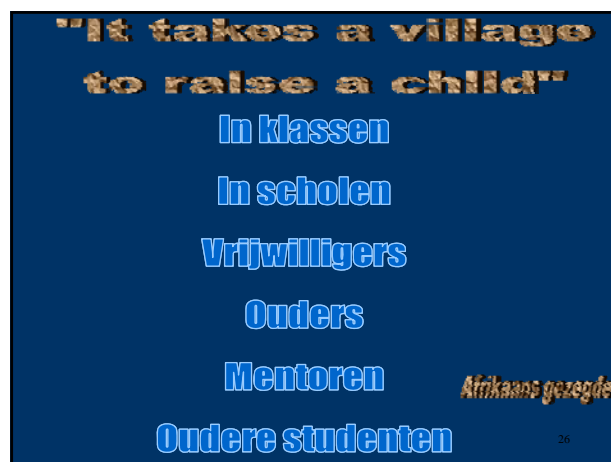
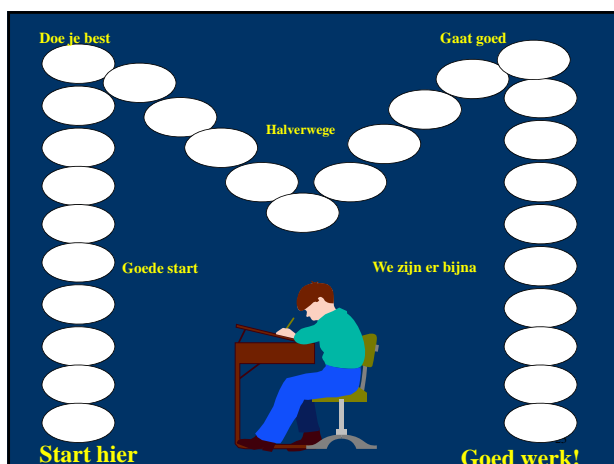
23

Voordat ik het zeg...

```

    graph TD
      A[Denk na] --> B[Is het iets wat ik ook zou willen dat iemand tegen mij zou zeggen?]
      B -- Ja --> C[Zeg het]
      B -- Nee --> D[Haal diep adem. Hou het voor jezelf.]
      C --> E[Goed werk!]
      D --> F[Goed werk!]
    
```

24

Samenwerking

1. Omschrijf: Omschrijf wat je ziet of omschrijf het probleem: *Je tas ligt in het gangpad, Peter*
2. Geef informatie: Tassen in het gangpad kunnen gevaarlijk zijn
3. Zeg het met een woord: *Peter – je tas!*
4. Praat over je gevoelens ("Ik" boodschap): *Peter – Ik voel me vandaag wankel ter been en val misschien wel over je tas.*
5. Schrijf een memo: *Stop alsjeblieft je tas onder je buro – Mrs Jones X*

Regels

Liever niet teveel schoolregels en leg de nadruk op positief gedrag.

We moeten de regels gebruiken om:

- de kinderen te prijzen als zij zich aan de regels houden in plaats van
- de kinderen te straffen als zij zich hier niet aan houden

Slechte regels
"Geen kauwgum"
Goede regels
We behandelen iedereen met respect – we doen dit door
"Op onze beurt te wachten"
"Anderen serieus te nemen"
"Door het helpen van anderen"

Leer kinderen te visualiseren

Om tot rust te komen:

- Een speciale plek in de natuur
- Een favoriet uitstapje
- In verbeelding een reis te maken
- Een geheime plek

Voor focussen:

- Een favoriete kleur
- Een favoriet stuk speelgoed
- Een speciale held
- Een favoriete held

Voor het reageren op kritiek:

- Pijlen ontwijken
- De wind langs je laten gaan
- Als water dat van de rug van een eend afglijdt
- Het in verbeelding gebruiken van een lichtzwaard.
- In de verbeelding een wit licht gebruiken als bescherming.

Vroege kenmerken van Autisme

Communicatie

- Niet reageren naar zijn / haar naam na 12 maanden
- Niet wijzen of zwaaien na 12 maanden
- Het verlies van woorden die al eerder werden gebruikt
- Het afwezig zijn van spraak bij 18 maanden
- Geen spontane woordjes bij 24 maanden
- Selectief horen, reageren op bepaalde geluiden maar de menselijke stem negeren.

Sociale Vaardigheden

Kijkt weg wanneer je tegen hem / haar praat

- Beantwoordt niet de lach van de ouders
- Geen interesse in andere kinderen
- Lijkt vaak in zijn of haar eigen wereldje te zitten
- Kan niet simpele instructies opvolgen als bijvoorbeeld: 'Geef mij je schoenen'
- Spelen Speelt het liefst alleen
- Erg beperkt sociaal spel zoals "Kiekeboe"
- Het spel is beperkt tot enkele speelgoed stukken
- Speelt met objecten op een merkwaardige manier (bijvoorbeeld **repetitive spinning**)

Gedrag

* Heeft onverklaarbare driftbuien

- Heeft ongebruikelijke interesses / gehechtheid
- Heeft ongebruikelijke motoriek, bv. wapperen...
- Is overactief en niet coöperatief
- Vindt het moeilijk om met verandering om te gaan

Sensorisch

- Angstig voor sommige alledaagse geluiden
- Gebruikt een **perifere** visie om te kijken naar objecten
- Heeft een zeer beperkte variatie in zijn eten
- Preoccupatie met sommige structuren (**textures**)
- Loopt op zijn tenen